

Poznámky, prameny a literatura

Ke kap. Dějiny kostela Nejsvětější Trojice a dalších objektů

- VLČEK, Pavel – Olga NOVOSADOVÁ: Kostel Nejsvětější Trojice. Praha 5-Košíře, Stavebněhistorický průzkum. Praha 1989 [nepublikovaný rukopis]
- BLAŽKOVÁ, Jarmila: Malostranský hřbitov v Košířích. Praha 1940
- BÖHM, Josef: Monografie města Smíchova. Smíchov 1882
- EKERT, František: Posvátná místa král. hl. města Prahy II. Praha 1884
- EMLER, Josef: Košířský hřbitov. Časopis Spolku přátel starožitností 16, 1908
- FUNKE, Jaromír: Pražské kostely. Praha 1946
- FÜSSEL, Josef: Pražští mistři empírové plastiky. Věstník města Prahy 1935
- HOFMAN, Ješek: K dějinám Malostranského hřbitova. Ročenka kruhu přátel dějin umění za rok 1916. Praha 1916
- NOVOTNÝ, Antonín: Malostranský hřbitov v Praze. Praha 1955
- PAULY, Jan: Památník města Smíchova. Praha 1898
- RUTH, František: Kronika královské Prahy a obcí sousedních. Praha 1904
- SCHALLER, Jaroslaus: Topographie des Königreichs Böhmen. I. Rakonitzer Kreis. Prag 1785
- SOKOL, Michal: Malostranský hřbitov. Praha 1940
- STEFAN, Oldřich: Pražské kostely. Praha 1936
- VILÍMKOVÁ, Milada: Stavitelé paláců a chrámů. Praha 1986
- WIRTH, Zdeněk: Pražské hřbitovy. Časopis společnosti přátel starožitností 16, 1908
- GERHARD Franz Heinrich: Bauten und Baumeister der Barockzeiten in Böhmen. Leipzig 1962

Ke kap. Zapomenutý spánek noci – umění a řemeslo sochařů

- BLAŽÍČEK, Oldřich – PREISS, Pavel: Ignác Platzer. Skici, modely a kresby z pražské sochařské dílny pozdního baroku. Praha 1980
- BLAŽKOVÁ, Jarmila: Malostranský hřbitov v Košířích. Praha 1940
- BULIONOVÁ, Taťána: Bergler a Prachner na Thunově Cibulce. Památky a příroda 9, 1984, s. 596–598
- BULIONOVÁ, Taťána: O kresbách sochařů a pro sochaře v první třetině 19. století v Čechách. Umění 39, 1991, s. 159–168
- BULIONOVÁ, Taťána: O sochaři Petru Prachnerovi. Umění 41, 1993, s. 347–351
- BULIONOVÁ, Taťána – PRACHNER, Václav: (1784–1832). Sochařské dílo a náměty malíře Josefa Berglera (1743–1829). Praha 1994
- DVOŘÁKOVÁ, Zora: Josef Zítek. Praha 1983

- EMLER, J.: Košířský hřbitov. Časopis přátel starožitností českých 16, 1908, s. 4–14
- FÜSSEL, Josef: Pražští mistři funerální plastiky od konce XVIII. do poloviny XIX. století. Věstník hl. m. Prahy 42, 1935, s. 889 a 904
- HARLAS, František Xaver: Sochařství a stavitelství. Praha 1911
- HERAIN, Jan: Zprávy o sochaři Josefu Malínském. Zprávy komise pro soupis památek král. hl. města Prahy 5, 1913, s. 126–133
- HOFMAN, Ješek: Pražská plastika kol roku 1800. Ročenka Kruhu pro pěstování dějin umění za rok 1916, s. 48
- CHYTIL, Karel: Doba klasicismu a empiru v Praze. Praha 1908, s. 33–60
- CHYTIL, Karel: Zprávy o sochaři Josefu Malínském. Dodatek ke článku Herainovu. Zprávy komise pro soupis stavebních, uměleckých a historických památek král. hl. m. Prahy 6, 1915, s. 54–60
- KSANDR, Karel: Architekt Josef Zítek. Katalog díla. Praha 1996
- NOVOTNÝ, Antonín: Malostranský hřbitov v Praze. Hřbitov národních buditelů. Praha 1955
- PETROVÁ, Eva: Sochařství klasicismu. Čechy 1780–1840. In: Petrasová, Taťana – Lorenzová, Helena (ed.): Dějiny výtvarného umění v českých zemích 1780–1890. 3. díl. Praha 2001, s. 137–149
- PRAHL, Roman: Josef Malínský. Archaismy v sochařství kolem roku 1800. In: Bydžovská, Lenka – Prah, Roman (ed.): V mužském mozku. Sborník k 70. narozeninám Petra Wittliha. Praha 2002, s. 257–270
- PRAHL, Roman a kol.: Umění náhrobku v českých zemích let 1780–1830. Praha 2004
- SKOŘEPOVÁ, Zdeňka: O sochařském díle rodiny Platzerů. Příspěvek k dějinám středoevropského sochařství. Praha 1957
- SOKOL, Michal: Malostranský hřbitov. Praha 1940
- VOJTÍŠEK, Václav: Sochař Josef Malínský. Věstník Klubu za starou Prahu 4, 1913, s. 2–3
- VOLAVKA, Vojtěch: České malířství a sochařství 19. století, Praha 1942

Ke kap. Litinové funerální plastiky na Malostranském hřbitově

Poznámky:

- ¹ Herain, Karel: Umělecké práce z litiny. Katalog výstavy uměleckých prací z litiny. Září – říjen 1933. Praha 1933. – Výstavu pořádalo Umělecko-průmyslové muzeum v Praze.
- ² Ariès, Philippe: Dějiny smrti. Díl 1. Doba ležících. Praha 2000, s. 326
- ³ Prah, Roman: Umění náhrobku v českých zemích 1780–1830., Praha 2004, s. 209
- ⁴ Ariès, Philippe, cit. d., s. 326–332
- ⁵ Ariès, Philippe, cit. d., s. 334
- ⁶ Anonymní vzorníky z Muzea Českého krasu Beroun. Dvě verze, jedna z r. 1851, druhá přesněji nedatovaný, pravděpodobně po r. 1871 – inv. č. Hor–H5025, Hor–H5026, a jeho vazby na podbrdský region jsou dovozeny z mladších vzorníků jiných podniků v okolí Brd. Velké oboustranně tištěné archy rytin na tenkém papíře. První verze obsahuje 42 typů křížů, druhá 92 typů. Nevyskytuje se v něm však žádná deska ani jiná samostatná plastika figurálního typu.
- ⁷ 1. Chronologicky první vzorník má už určenu provenienci – pochází ze Zbirožských železáren Max Hopfengärtnera, pobočka Holoubkov (Zbirower Eisenwerke Max Hopfengärtner Holoubkau). Podnikatel Max Hopfengärtner působil v podniku od r. 1880. Od r. 1885 jej přímo vlastnil až do 1. pol. 20. stol. Tato skutečnost usnadňuje otázku datace jednotlivých typů. Vzorník byl litograficky oboustranně vytištěn na tenkém papíře velkého formátu u firmy Ferd. Dědek, Prag II. Obsahuje šedesát typů litinových křížů. Je téměř nesporné, že tento vzorník vycházel téměř ve všem z výše uvedeného prvního vzorníku z Berouna. Ve vyobrazení uvádíme

právě tento vzorník, neboť velmi dobře ilustruje prakticky neměnné vzory křížů funerální litiny za 35 let. Jedná se o typ rytiny, které používaly například noviny, předlohou mohla být skutečná věc nebo fotografie. Následující vzorníky už pracují s kvalitní černobílou fotografií odlitku.

2. Vzorník „Akciové společnosti pro průmysl železářský Ferrum“. Tato společnost nebyla regionálním podnikem, ale sdružovala továrny ve Frýdlantě u Místku, Čeladné, Ostravici a Rožmitále. Dříve byl tento podnik znám pod názvem „Knížecí arcibiskupské železné hutě Rožmitál“. Nejedná se pouze o jeden, ale hned o dva vzorníky vskutku hřbitovního sortimentu. Pro naše bádání je potřebný první, který obsahuje „Náhrobní a polní kříže“, inv. č. C 10839/3–40.

3. Exzellenz Gräfllich Waldstein'sche Stiahlaue Eisenwerke zu Sedletz, torzo vzorníku, který původně obsahoval 193 typů náhrobních plastik, zachovaly se pouze strany 15–26 a typy křížů 145–193, kolem roku 1900, inv. č. NMP 52 466.

4. Kříže náhrobní, hřbitovní a ku cestám Železárny královského města Rokycan v Klabavě a Rokycanech č. 40c – Cenník železáren královského města Rokycan v Rokycanech a v Klabavě.

⁸ Vzorník pražského železářství C. J. Krčzka, Prag – Praha, Poříč 1048-II. Pražské adresáře z let 1878 a 1884 zaznamenávají firmu v Rytířské ulici, po roce 1891, 1896 a 1901 je adresa Poříčská třída, Praha. V roce 1907 už firma v adresáři není.

⁹ Preis-courant des Kunstgusswaaren etc. auf der Königlichen Eisengeiserei bei Gleiwitz gefertigt und auf der Hütte gegen baare Zahlung die beigesezten Preise nach dem Stück verkauft werden im Jahre 1847, tab 35, fig. 1.

¹⁰ Ariès, Philippe: Dějiny smrti. Díl 2. Zdivočelá smrt. Praha 2000, s. 61. – Kámen u nohou (footstone) a stéla v hlavách (headstone) vymezují hrob.

¹¹ Abbildungen von Schosserwaren im neusten Wiener, Pariser und Londner Geschmack, Ein Handbuch für Baukünstler, Ingenieurs, Eisenfabrikanten, Eisenhandler und vorzüglich für Schlösser herausgegeben von Thomas Hölzel. Prag 1827, sešit XXI, tab. 123

¹² Prah, Roman a kol.: Umění náhrobku v českých zemích let 1780–1830. Praha 2004, s. 105

¹³ Prah, Roman a kol., cit. d., s. 103

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Prah, Roman a kol., cit. d., s. 292

Prameny – vzorníky:

Vzorník pražského železářství C. J. Krčzka, Prag – Praha, Poříč 1048-II. Muzeum hlavního města Prahy, inv. č. H 033 062

Anonymní vzorník z roku 1851. Muzeum Českého krasu Beroun, inv. č. Hor–H5022

Anonymní vzorník, s. d. pravděpodobně po roce 1871. Muzeum Českého krasu Beroun, inv. č. Hor–H5025, Hor–H5026

Preis-courant des Kunstgusswaaren etc. auf der Königlichen Eisengeiserei bei Gleiwitz gefertigt und auf der Hütte gegen baare Zahlung die beigesezten Preise nach dem Stück verkauft werden im Jahre 1847. Gliwice 1847

Abbildungen von Schosserwaren im neusten Wiener, Pariser und Londner Geschmack, Ein Handbuch für Baukünstler, Ingenieurs, Eisenfabrikanten, Eisenhandler und vorzüglich für Schlösser herausgegeben von Thomas Hölzel. Prag, Hölzel 1827

Prameny – pražské adresáře, v nichž se objevuje firma C. J. Krčzka:

Allgemeines Adressen-Buch der königl. Hauptstadt Prag und der Vorstädte Karolinenthal, Smichow, Weinberg und Žižkow mit einem Häuser-und Strasse-Verzeichnisse nach der alten und neuene Nummerierung. Prag 1878, s. 63

Adresář královského hlavního města Prahy a sousedních obcí Bubenče, Holešovic-Buben, Karlína, Smíchova, Kr. Vinohradů a Žižkova. Praha 1884, s. 233

Adresář královského hlavního města Prahy a sousedních obcí, Bubenče, Karlína, Smíchova, Kr. Vinohrad, Vršovic a Žižkova. Praha 1891, s. 343

Adresář královského hlavního města Prahy a sousedních obcí, Bubenče, Karlína, Smíchova, Kr. Vinohrad, Vršovic a Žižkova. Praha 1896, s. 298

Adresář královského hlavního města Prahy a sousedních obcí Bubenče, Dejvic, Karlína, Košíř, Libně, Michle, Nuslí, Smíchova, Král. Vinohrad, Vršovic a Žižkova. Praha 1901, s. 378

Literatura:

ARIÉS, Philippe: Dějiny smrti I., II. Praha 2000

HERAIN, Karel: Umělecké práce z litiny. Katalog výstavy uměleckých prací z litiny. Zářij–říjen 1933. Praha 1933

PRAHL, Roman: Umění náhrobku v českých zemích 1780–1830. Praha 2004

Ke kap. Májové slavnosti na Malostranském hřbitově a premonstrátský řád

BRUNO, Joseph: Ursprung, Bewegungsgründe, Bewilligungen und Beschreibung des Freudenfestes der Hoffnung der künftigen Auferstehung ... in Wolschan. Prag 1827

MORAVCOVÁ, Dana: Majfest – májová slavnost hřbitovní v Praze 19. stol. Documenta Pragensia XII. Pražské slavnosti a velké výstavy. Praha, Archiv hl. města Prahy 1995

ŠIDLOVSKÝ, Evermod Gejza: L'Abate Hieronymus Joseph Zeidler e il suo „Diarium“ degli anni 1869–1870. [Disertační práce obhájená v roce 2007 na Università Gregoriana v Římě, nepublikováno.]

TOMAN, Prokop: Nový slovník československých výtvarných umělců II. Ostrava 1993, s. 644

VELEBA, Václav František: Aufgang – Untergang. Sieben und zwanzigste religiöse Betrachtung zu dem Feste die Auferstehungsfeyer oder der Triumph der Christenheit begangen auf dem kleinseitner Gottesacker. Prag 1833

Verzeichniss sämtlicher Mitglieder der unter dem Schutze der allerheiligsten Dreieinigkeit bestehenden ... Liebesversammlung auf dem kleinseitner Gottesacker der k. Hauptstadt Prag. Prag 1841

Ke kap. Abecední seznam identifikovaných osob pohřbených na Malostranském hřbitově

Prameny:

Dobřenského sbírka z fondů Národního archivu

KŠÁRA, Bedřich: Malostranský hřbitov v Košířích. Časopis Rodopisné společnosti [československé] v Praze, roč. 11, 1939, s. 10–15, 58–62, 85–100

LÁNY, Jeronym: Malostranský hřbitov v Košířích. 1680–1884. Praha 2001

Soubor úmrtních oznámení, zpracovaný Vladimírem Pouzarem

Ústní konzultace s odborníky z oblasti genealogie a heraldiky RNDr. Vladimírem Pouzarem, DrSc., a PhDr. Petrem Maškem

Literatura:

Almanach českých šlechtických a rytířských rodů. Roč. 2007–2015 (sestavil Karel Vavřínek za spolupráce Petra Maška a Vladimíra Pouzara). Brandýs nad Labem 2007 až 2015

FILLUNGER-BATTAGLIA, Ferdinand: Friedhofs-Aufzeichnungen, Kleinseitner oder Kotschiřscher Friedhof zur heiligen Dreifaltigkeit (bei Prag-Smichow). Monatsblatt Kais. Kön. Heraldischen Gesellschaft „Adler“. Vyd. na pokračování ve Vídni v letech 1906–07

MAŠEK, Petr: Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I. a II. Praha 2008–2010

MAŠEK, Petr: Modrá krev. Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. Praha 2003

ŽUPANIČ, Jan: Nová šlechta rakouského císařství. Praha 2006

Online zdroje:

www.austroaristo.com – webové stránky pracovní skupiny *Collegium res nobilium Austriae*, zabývající se šlechtickými rodinami v Rakousku a dědičných zemích monarchie

www.novanobilitas.eu – webové stránky *Nová šlechta v českých zemích a podunajské monarchii*, sestavil Jan Županič

Ke kap. Příklady péče o historické hřbitovy v sousedních zemích

K Eliášském hřbitovu v Drážďanech:

HAUFE, Anette: Der Eliasfriedhof, Stadt + Grün, 5/2004, s. 49–50

PÖTZSCH, Christoph: Schicksale auf Dresdens Eliasfriedhof. Tauchaer Verlag, 2006

Den Tod thematisieren – Führungen zum Tag des Friedhofs. Dresdner Amtsblatt, 2005, č. 37, s. 3

HENSCHKE, Eva: Hymnen an die Nacht – (Auf)Führung auf dem Eliasfriedhof. Přístupné z: <http://www.sz-online.de/nachrichten/artikel.asp?id=1487306>

Der Eliasfriedhof Dresden. Dresdner Blätter, 12. Jahrgang, Nr. 05 vom 16. März 2001

Internetové stránky Eliášského hřbitova: <http://www.eliasfriedhof-dresden.de/>

Internetové stránky Wolfgang Amadeus Mozart and Dresden, přístupné z: <http://www.dresden-bilder.de/dd/eliasfriedhof.shtml>

Ke Hřbitovu sv. Marka ve Vídni:

GRUBER, Clemens M.: Berühmte Gräber in Wien – Von der Kapuzinergruft bis zum Zentralfriedhof. Böhlau Verlag, Wien–Köln–Weimar, s. 77–80

HAUER, Karl – KISS, Georg: Der St. Marxer Friedhof. Wien, 2011

PEMMER, Hans: Der Friedhof zu St. Marx in Wien: seine Toten, seine Grabdenkmäler, hrsg. vom Amt für Kultur und Volksbildung. Referat Heimatpflege 1937

VEIGL, Hans: Der Friedhof zu St. Marx. Eine letzte biedermeierliche Begräbnisstätte in Wien, mit Fotos von Lisl Waltner

Ústní sdělení Mag. Susanny Hayder, odd. MA7 (Kulturní odbor města Vídne, referát kulturní dědictví), k probíhající rekonstrukci hřbitova, při jeho návštěvě a prohlídce 15. 6. 2015

On-line zdroje:

Webové stránky Wiener Altstadterhaltungsfonds, přístupné z: <http://www.wien.gv.at/kultur/abteilung/altstadtfonds/st-marx.html>

Wikipedia, přístupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Sankt_Marxer_Friedhof

Webové stránky Friedhof St. Marx, přístupné z: <http://www.wienerleben.de/stmarx.html>

K Waldmüllerově parku ve Vídni:

LANG, Anton: Vom Nikolsdorfer Friedhof zum Waldmüllerpark. Ein Beitrag zur Geschichte des katholischen Matzleindorfer Friedhofs in Wien-Favoriten. In: Jahrbuch des Vereins für Geschichte der Stadt Wien, 44/45. Wien, Verein für Geschichte der Stadt Wien 1988/1989, S. 92 ff.

Waldmüllerpark, přístupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Waldm%C3%BCllerpark>

Vom Friedhof zum Park, přístupné z: <http://www.meinbezirk.at/favoriten/magazin/vom-friedhof-zum-park-d691090.html>

Matzleinsdorfer Katholischer Friedhof, přístupné z:

https://www.wien.gv.at/wiki/index.php/Matzleinsdorfer_Katholischer_Friedhof

Materiály, zapůjčené při prohlídce hrobového okrsku umožněné Vídeňským městským zahradnictvím, březen 2012

Internetový zdroj <http://de.wikipedia.org/wiki/Waldm%C3%BCllerpark>

Informace a písemné podklady, zapůjčené pracovníkem magistrátního odboru 42 – Wiener Gärten, panem Andreasem Happichem

Děkujeme prof. Karlu Hauerovi, řediteli vídeňského Musea Landstrasse a autorovi četných publikací z oboru, který nám poskytl informace o Hřbitově sv. Marka, pracovnícím vídeňské radnice, paní Susanně Hayder a Marii Schwarz, které nás hřbitovem provedly, a vedoucí drážďanské hřbitovní správy, paní Beatrix Teichmann, jež nám umožnila návštěvu Eliášského hřbitova.